מועד 87   28.6.01

מבנה הבחינה:

* עליך לענות על 4 מתוך 6 השאלות, כאשר בין 4 השאלות שבחרת, **חייבת להופיע שאלה מס׳ 3 או שאלה מס׳ 4 או שתיהן**.
* משקל כל שאלה 25% .
* אם תשיב על יותר מ- 4 שאלות, יחושב הציון לפי 4 התשובות הראשונות.

משך המבחן: 3 שעות.

חומר עזר: כל חומר עזר מותר, כולל מחשבון.

שימו לב:

* **יש לנמק כל תשובה, גם אם זה לא נדרש בפירוש בגוף השאלה.**
* **מותר להסתמך על כל טענה המופיעה בספרי הלימוד של הקורס,**
כולל התשובות לשאלות שבספרי הלימוד וכולל החוברת ״אוסף תרגילים פתורים״.
* **אם ברצונך להסתמך על טענות ממפגשי הנחיה, כולל מפגשי אופק, או מהפתרונות למטלות - עליך לחזור ולהוכיחן.**
* **בפתרון סעיף של שאלה מותר להסתמך על סעיפים קודמים של אותה שאלה, גם אם לא פתרת אותם.**

אין צורך להחזיר את השאלון בתום הבחינה

אנא קרא/י בתשומת-לב את כל ההנחיות שבעמוד הקודם !

שאלה 1

תהי A קבוצה **לא-ריקה**, R יחס (רלציה) מעל A.

נסמן ב- R' את **המשלים** של R ב- $A \times A$.

בכל אחד מהסעיפים הבאים, מצא את הטענה הנכונה **ונמק בקיצור**. אין צורך בהוכחה מלאה.

(6 נק׳) א. אם R יחס רפלקסיבי אז R' :

(1) רפלקסיבי (2) אינו רפלקסיבי

(3) יכול להיות רפלקסיבי ויכול לא להיות רפלקסיבי.

(6 נק׳) ב. אם R סימטרי אז R' :

(1) סימטרי (2) אנטי-סימטרי

(3) לא חייב להיות סימטרי ולא חייב להיות אנטי-סימטרי.

(7 נק׳) ג. אם R אנטי-סימטרי אז R' :

(1) סימטרי (2) אנטי-סימטרי

(3) לא חייב להיות סימטרי ולא חייב להיות אנטי-סימטרי.

(6 נק׳) ד. נתבונן בשוויון $\mathrm{Domain}(R) \cap \mathrm{Domain}(R') = \varnothing$.

(1) שוויון זה מתקיים תמיד

(2) שוויון זה מתקיים אם ורק אם $R = \mathrm{Domain}(R) \times A$

(3) אם R אנטי-סימטרית אז השוויון הנ״ל מתקיים.

הערה: $\mathrm{Domain}(R)$ הוגדר בכרך ״תורת הקבוצות״ בעמ׳ 35.

שאלה 2

(13 נק׳) א. האם ניתן לקחת את אינסוף הנקודות הנמצאות בקטע (מתימטי דמיוני) שאורכו 1 ס״מ ולפזר אותן כך <u>**שימלאו**</u> ריבוע של 1 סמ״ר ? הוכח בלי לצייר ציורים, על-סמך טענות ידועות.

(12 נק׳) ב. האם קיימת דרך לקודד את כל **הקבוצות** של מספרים ממשיים ע״י מספרים ממשיים? כלומר: האם יש דרך להתאים **לכל קבוצה** (סופית או אינסופית) של מספרים ממשיים – מספר ממשי, באופן שלקבוצות שונות יותאמו מספרים ממשיים שונים? הוכח.

הערה: בשני הסעיפים, אם קיימת דרך לעשות את הנדרש – **אינך** חייב לתאר מהי הדרך, אלא רק להוכיח **שקיימת** דרך. אם לא קיימת דרך – הוכח שלא קיימת.

שאלה 3 (25 נק')

נתון $k \neq 0$. סדרה מסוימת מקיימת את יחס הנסיגה (יחס רקורסיה):

$a_{n+2} = 2ka_{n+1} + 3k^2 a_n$ עם תנאי התחלה: $a_0 = 0$, $a_1 = k$.

פתור את יחס הנסיגה ורשום ביטוי מפורש עבור a_n.

את הביטוי הסופי עליך להביא לצורה: $a_n = (\text{משהו}) \cdot k^n$,

כאשר הביטוי שבסוגרים תלוי ב- n אך אינו תלוי ב- k.

שאלה 4 (25 נק')

ברשותנו 30 כדורים אדומים, 40 כדורים כחולים ו- 50 כדורים ירוקים.

בכמה דרכים ניתן לבחור מתוכם 70 כדורים, ללא חשיבות לסדר הבחירה?

כדורים בעלי אותו צבע נחשבים זהים.

יש להגיע לתשובה סופית מספרית, ולא ע"י חישוב סכום של עשרות גורמים...

אפשר להיעזר בפונקציה יוצרת (צרף את המכנים ופתח את מה שמתקבל לפי זהות ידועה).

שאלה 5

תהי L שפה חלקית לשפת תחשיב הפרדיקטים, ובה בין השאר סימני משתנים x,y,z, סימן פרדיקט דו-מקומי A_1^2 וסימן פונקציה דו-מקומית f_1^2. תהי J אינטרפרטציה של L, שתחומה הוא **N** (המספרים הטבעיים), ובה f_1^2 מתפרש כפונקציה min, כלומר $f_1^2(x,y)$ מתפרש כקטן מבין x,y. A_1^2 מתפרש כרגיל כשוויון.

תהי φ התבנית: $\forall x(A_1^2(f_1^2(x,y),y))$, ותהי ψ התבנית $\exists y(\varphi)$.

(4 נק') א. האם φ היא פסוק? האם ψ היא פסוק? נמק.

(7 נק') ב. האם φ אמיתית ב- J? האם φ שקרית ב- J?
נמק בפירוט, תוך שימוש בהגדרה 3.17 ("לוגיקה" עמ' 117).
בנוסף אפשר להסתמך על הדיון בסעיף 3.7.3.

(7 נק') ג. האם ψ אמיתית ב- J? האם ψ שקרית ב- J?
נמק בפירוט כנ"ל.

(7 נק') ד. הוכח ש- ψ **אינה** אמיתית לוגית ("לוגיקה" הגדרה 3.18 בעמ' 119).
(A_1^2 חייב להתפרש כשוויון בכל אינטרפרטציה שתבחר).

שאלה 6

תהי A קבוצה לא-ריקה. נסמן ב- K את קבוצת כל רלציות השקילות מעל A.

לפי "**תורת הקבוצות**" עמ' 66 שאלה 2.40 א, חיתוך שני איברים של K גם הוא איבר של K.

לכן $(K, \cap)$ הוא גרופואיד.

(2 נק') א. הסבר מדוע הרלציה הריקה **אינה** איבר של K.

(8 נק') ב. הוכח ש- $(K, \cap)$ הוא מונואיד. ציין מיהו איבר היחידה.
הקפד לציין בפירוש משפטים או טענות עליהם אתה מסתמך (לא רק "ידוע ש..").

(8 נק') ג. בכרך "**מבנים אלגבריים**" עמ' 66 שאלה 2.28 מוגדר המושג "איבר אפס"
(שים לב שההגדרה שונה מהגדרת איבר יחידה).
הראה כי ב- $(K, \cap)$ יש איבר אפס - מיהו?

(7 נק') ד. נניח $A = \{1,2,3,4,5\}$. תן דוגמא לשני איברים של K, **השונים** מאיבר האפס
שמצאת בסעיף הקודם, וחיתוכם הוא איבר האפס. **בסעיף זה אין צורך לנמק.**
את שני האיברים של K שבחרת בסעיף זה אתה יכול לרשום כרלציות או אם
זה נוח יותר, פשוט לרשום עבור כל אחד מהם את **החלוקה** של A שהוא מגדיר.

בהצלחה!